

Susanna Tamaro

Anima Mundi (Dünyanın Ruhu)

Roman

16. BASKI

Çeviri: EREN CENDEY

♥ can
çağdaş

SUSANNA TAMARO

ANIMA MUNDI

(DÜNYANIN RUHU)

Can Çağdaş

Anima Mundi: Dünyanın Ruhu, Susanna Tamaro

İtalyanca aslından çeviren: Eren Cendey

Anima Mundi

© 1997, Susanna Tamaro

© 1997, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1997

16. basım: Mayıs 2021, İstanbul

Bu kitabın 16. baskısı 500 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Düzeltili: Burçin Gönül

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Başak Nur Vanlıoğlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18 / Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-5131-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750751318

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

SUSANNA TAMARO

ANİMA MUNDİ
(DÜNYANIN RUHU)

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren

Eren Cendey

♥can

Susanna Tamaro'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Yüreğinin Götürdüğü Yere Git, 1995

Tek Ses İçin, 1996

Yanıtla Beni, 2001

Aklı Bir Karş Havada, 2002

Rüzgâr Ne Diyor, 2005

Yüreğimin Sesini Dinle, 2006

Luisito / Bir Sevgi Öyküsü, 2009

Sessizlik Bir Erdemdir, 2011

Sonsuza Kadar, 2011

Var Olan Ada, 2012

Her Melek Korkunçtur, 2013

Kökler, Yollar ve Yitik Benler, 2014

Düşünen Bir Yürek, 2016

Bakışınla Aydınlanır Dünya, 2019

Büyük Bir Aşk Hikâyesi, 2021

SUSANNA TAMARO, 1957'de Trieste'de doğdu. Zor bir çocukluk dönemi geçirdi. 1976'da, 18 yaşındayken Friuli'de tanık olduğu deprem ve 25 yaşındayken geçirdiği ölümcül hastalık, Tamaro'da derin izler bıraktı. Yazmaya 27 yaşında başlayan Tamaro'nun edebiyat dünyasında tanındığı ilk eseri, *Tek Ses İçin* adlı öykü kitabı oldu. İlk kez 1994'te yayımlanan *Yüreğinin Götürdüğü Yere Git* adlı romanı, aylarca liste başı oldu, birçok dile çevrildi, yazarı büyük üne kavuşturdu ve 1995'te beyazperdeye uyarlandı. Tamaro, *Aklı Bir Karış Havada* ve *Anima Mundi* adlı romanları ve *Yanıtla Beni, Rüzgâr Ne Diyor* adlı öykü kitaplarının ardından, 2005'te *Her Sözcük Bir Tohumdur* adlı deneme kitabını yayımladı. 2006'da *Yüreğinin Götürdüğü Yere Git*'in devamı niteliğindeki *Yüreğimin Sesini Dinle*, 2011'de *Sonsuza Kadar* çıktı. Onu yine 2011'de *Var Olan Ada* izledi. Tamaro, 2013 yılında iki esere daha imza attı: *Her Melek Korkunçtur* ve *Via Crucis: Meditazioni e preghiere*. 2014'te *Kökler, Yollar ve Yitik Benler*, 2015'te de *Düşünen Bir Yürek* yayımlandı. Yazar, çok sevdiği kedileri ve köpeğiyle birlikte Orvieto yakınlarında bulunan Porano'daki evinde yaşamaktadır.

EREN CENDEY, İtalyan Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Susanna Tamaro'nun bütün kitaplarının yanı sıra Italo Calvino, Cesare Pavese, Valerio Massimo Manfredi, Roberto Calasso, Dino Buzzati, Marlo Morgan, Daria Bignardi, Margaret Mazzantini, Elena Ferrante ve Umberto Eco gibi yazarların pek çok eserini Türkçeye kazandırdı.

Sana: Yeniden doğmalısınız, dediğime şaşma. Yel istediği yerde eser, onun sesini işitirsin, fakat nereden gelip nereye gittiğini bilmezsin; Ruhtan doğan her adam böyledir.

İncil, Yuhanne 3.1.9

İçindekiler

Ateş	13
Toprak	95
Rüzgâr	199

ATEŞ

I

Düzen de vardı, düzensizlik de. Bu iki durum arasında ve belirsizlik içinde asılı, günlük yaşam vardı. Bir tarafı seçmek gerekiyordu, ama hangisini? Kımıldamadan durmak en iyi çözüm olabilirdi. Yerinde duran yanlış yapmaz. Ama yerinde duran ölmüş de sayılır. O zaman kımıldamalı: Nereye? Nasıl? Doğru yön hangisiydi? Her devinimin arkasında ilk ânın kararsızlığı vardı: Neden doğmuştu her şey? Kaynağı bilmeden şu ya da bu taraf hakkında karar vermek olanaksızdı. Devinim mi, dinginlik mi?

Başlangıç, boşluktu. Sonra boşluk büzülmüş, bir toplu iğnenin başından daha da küçülmüştü. Bu onun istediği miydi, yoksa bir şey onu buna zorlamış mıydı? Bilmiyorum, isyan etmişti işte. Aşırı baskı altında kalan sonunda patlar. Öfkeyle, kızgınlıkla, çevresinde olan her şeyi parçalayıp yutmak arzusuyla patlar. Boşluktan dayanılmaz bir ışıltı doğdu ve uzaya yayıldı. Artık yukarıda karanlık yoktu, ışık vardı ve geri kalan her şey ışıktan türedi. Dışı çabucak soğudu ve içi ateş kaldı. İşte madde, bu yetebilirdi, ama gene de yetmiyor, aminoasit molekülleri değişiyorlar, dönüşüyorlar ve işte yaşam doğuyor. Hiç de karmaşık değil. Tek hücreli mikroskobik varlıkların solumak için bir bakteriye gereksinmeleri var. İşte oradan, o ilk su birikintilerinden bir düzen ve düzensiz-

lik devinimiyle, geri kalan her şey doğdu. Derin okyanusların büyük balinagilleri ve kelebekler, kelebekler ve onların kurtçuklarını konuk eden çiçekler. Ve dört ayak üstünde yürümektense iki ayak üzerinde yürüyen insan. Dörtten ikiye, her şey değişir, gökyüzü daha yakındır, eller serbesttir. Hareket eden dört parmak ve her şeyi tutabilen özgür bir başparmak. Ve işte özgürlük, uzamın egemenliği, eylem, devinim, düzen ve düzensizlik yaratma olanağı. Bu sırada evren açılır, yıldızlar giderek uzaklaşırlar, bilardo topları gibi kenarlara doğru koşarlar. Bütün bunları yapan biri var mıydı, yoksa her şey bir çığır gücüyle kendiliğinden mi oldu?

Şöyle deniyor: Maddenin kendi yasaları vardı, o ısıda, o koşullarda, evren bundan başkasını oluşturamazdı. Evren ve içinde asılı duran çiçekli bahçesi dünyayla minicik galaksisi. Bizim gezegenimizi ötekilerden farklı kılmak için yüz kadar bitki ve hayvan türü yeter de artardı bile. Oysa her farklı yaşam biçiminden onlarca ve onlarca milyar var ve hiçbir insan, bir yaşamı süresince bunların hepsini öğrenemez. Bu bir savurganlık mı, varsıllık mı? Maddenin yasaları varsa, bu yasaları kim yaptı? Düzeni kim var etti? Hiç kimse mi? Bir ışık tanrısı mı? Yoksa bir gölge tanrısı mı? Hangi ruh kimi besliyor, bir şeyi tasarımıyor ve sonra onun yok oluşunu tasarımıyor? Ve sonra... Bunun ne önemi olabilir ki? Biz, iki ilke arasında sürekli sıkışık biçimde duruyoruz. Kaçamak bir düzen biçimi bu, hücreler bedenimize, yüzümüze yapışıyorlar. Yüzümüzün bir adı var, adın da bir yazgısı. Yolun sonu herkes için aynı, düzen seyreliyor, düzensizliğe dönüşüyor. Kendi düzenleriyle yola çıkan enzimler, sonunda kendilerini kabul edecek hiç kimseyi bulamıyorlar. Onlar artık hiçbir yerde var olmayan bir ordunun ulakları. Çevrede, ölümün şaşkınlığını yaşayan sessizlik var.

Düzen, düzensizlik, yaşam, ölüm, ışık, gölge. Varlı-

ğımın bilincine vardığım andan başlayarak bunu düşünmekten başka bir şey gelmemiştir elimden, hiç kimsenin yanıtlamayacağı sorulara yoruyordum kafamı. Belki de bilgelik budur, hiç soru sormamak. Ben bilge değilim, hiçbir zaman da olmadım. Benim elementim kuvars değil, cıva. Yerinde duramayan, hareketli, ateşli bir madde. Yazgısı, her zaman düzensizlik içerisinde sürekli devinmek olan canlı gümüş.

Babamın cenazesinin gelmesini beklerken, mezarlığın demir kapısına dayanmış bunları düşünüyordum. Hava soğuktu, rüzgâr esiyordu, buna meydan okuyabilen kuşlar, yalnızca kargalardı.

Cenaze arabası kara bir mazot bulutuna sarmalanmış olarak geç geldi. “Rahip nerede?” diye sordular bana, tabutu indirirken. “Rahip gelmiyor,” diye yanıtladım.

Her şey çabucak halloldu, mezarlık çoktan kazılmıştı, adamlar, tabutu indirdiler ve içeriye yerleştirdiler, sonra da beyaz bir levhayla örttüler. Levhayı sabitlemek için matkap kullandılar. Çevrede yalnızca bunun gürültüsü ve kargaların çığlığı vardı.

Bir konuşma yapmak yerine, –hâlâ hayatta olan– üç arkadaşı “Enternasyonal”i andıran bir şarkı söylediler. Çok yaşlı insanlarınki gibi güçsüz çıkıyordu sesleri. Rüzgâr şiddetle esiyor, ağızlardan çıkan nağmeler hemen savrulup gidiyordu. Ben onlara bakıyordum, onlar bana bakmıyorlardı. Ellerinde üçer kırmızı karanfil vardı ve bunu beceriksiz bir çekingenlikle, sanki kime verileceğini bilemeyen çocuklar gibi tutuyorlardı. Mezarın yanı başında bir vazo vardı, ama ulaşamayacak denli yüksekti. Ne yapacaklarına karar veremedi biraz çevrelerine bakındılar, sonra çiçekleri yere bıraktılar. Gece yağmur yağmıştı, yerdeki çamur çiçeğin taç yapraklarını içine alıverdi. Artık birer çiçek sayılmazdı bunlar, çöp olmuşlardı.

Başlarımız yere eğik, peş peşe. Mezarlığın demir kapısının önünde mezarlık çalışanlarına bahşış verdim, sonra tek bir söz etmeden arkadaşlarının ellerini sıktım. Güneyde, göğün griliği yavaşça açılıyordu. Her şey bitmiş, kapanmış, sonsuza dek kapanmıştı.

Babam bir metre seksen beş santim boyundaydı, kilosunda da doksan kadardı. Kocaman ayakkabılar giyerdi. Küçükken ayaklarımı bunların içine sokardım ve ayakkabılar bana Polinezya sandalları gibi gelirdi, çamaşır sopası küreğim olurdu, böyle gezerdim odanın içinde.

Babam büyük savaştan bitiminden birkaç yıl sonra doğmuştu. O iri bedeniyle bu yüzyılın büyük bir bölümünü baştan başa geçmişti. Onunla birlikte, mide salgıları, beyin hücreleri ve dendrit dallanmaları, karıncık ve kulakçıklarıyla yüreği, kirli ve temiz kanının dolaşımı, kemikleri, tendonları, akciğerlerinin süngersi yüzeyleri, bağırsağının kaygan ve düz duvarları da bu yüzyılı aşmışlardı. Renzo adına bağımlı olan bu işlevler bütünü, zaman ve uzam arasında devinip durmuştu. Bir şey adına ve bir başka şeye karşı savaşıyordu; haykırmış, feryat etmiş, sayısı belirsiz litrelerce alkollü içki tüketmişti. Annemi dehşet içinde yaşatırken meyhane arkadaşlarını eğlendirmişti. Dünyaya bir evlat getirmişti. Ve işte o evlat kederli değil, ama şaşkıncı. Belki de insan son ebeveynini de yitirince hep böyle olurdu. İnsan bir anda yapayalnız kalır ve bu yalnızlıkta pek çok şey değişir. Artık bir evlat değilsinizdir, kendisine şöyle ya da böyle davranmamız gereken hiç kimse yoktur. Doğal düzen içinde ufukta beliren son artık sizin sonunuzdur.

Annem, dünyayı Tanrı'nın yarattığını söylerdi, babamsa, Tanrı'yı, insanların uslu durması için rahiplerin uydurduğunu savunurdu. Ben bir noktaya değin, daha basit bir şey düşünmeyi yeğledim, sözgelimi bir sihirbaz olabilirdi bu. Bir gün seyrettiğim bir gösteride adamın

biri, bir değnek hareketiyle şapkadan tavşan çıkartmıştı. Aynı değnekle, az sonra bir bardağın kırık parçalarını bir araya toplamıştı. Demek ki bir değnekle pek çok şey yapılabilirdi. Değneği orkestra şefi de kullanıyordu. Onu havada salladığında, kâğıt üstündeki kargacık burgacık kara lekeler karmaşası, insanı ağlatan bir müziğe dönüşüyordu.

Sihirbaza inancım uzun sürdü. Sonra bir günden ötekine, artık hiçbir şeye inanmaz oldum. Bu bir okul arkadaşımın ölümüyle oldu. Annesine sigara almak için bisikletle gidiyordu. Gün batmak üzereydi, çevre pek iyi görünmüyordu ve bir otomobil ona önce çarptı, sonra da ezdi. Özel bir arkadaşlığımız yoktu, yalnızca bir gün önce bana silgisini ödünç vermişti. Sırası birdenbire boş kalmıştı ve silgisi de çantamın dibinde kalmıştı. Artık onu iade edebileceğim kimse yoktu. Hepsi bu. Önce Damiano vardı, sonra onun yerini boşluk almıştı.

Önlüğümüz ve önlüğümüzün fiyonklu kurdelesıyla cenazeye gitmiştik, en uzun boylu iki çocuk bir çelenk taşıyorlardı. Mezarlığa varmak için onun evinin önünden geçiliyordu. Annesi çamaşırı toplamayı unutmuştu ve onun pantolonları ve gömleklere hâlâ ipin üzerinde asılıydı ve rüzgârla, yok olmuş bir ülkenin bayrakları gibi dalgalanıyordu. Rahip “Yukarıda, gökyüzünün çayırları içindeki küçük gülümsemeni düşünüyoruz,” deyince ağlamaya başladım. Üzüntüden değil, öfkeden ağlıyordum. “Peki, neden bizimle alay ediyorlardı?” diye soruyordum kendime. O artık hiçbir yerde yok. Silgisi cebimde soğumuştur.

O gün yaşamlarını Hindistan’da kazıkların üstünde pinekleyerek sürdüren fakirler gibi olduğumu anladım. Yalnızdım, bir sırığın tepesindeydim ve çevremde, başımda, düşüncelerimde yalnızca boşluk vardı. Büyük bir olasılıkla başkaları da aynı durumdaydı, ne var ki bunu fark etmez gibi görünüyorlardı.

Yüreğinin Götürdüğü Yeni Gil adlı romanıyla dünyanın dört bir yanında olduğu gibi ülkemizde de sevilerek okunan, büyük okur kitlelerine ulaşan İtalyan yazar Susanna Tamaro'nun ikinci romanı olan *Anima Mundi*'nin kahramanı bu kez genç bir erkek: Walter. Ailesiyle birlikte küçük bir İtalyan kentinde yaşayan Walter'in tek tutkusu, edebiyat ve şiiirdir. İçinde bulunduğu dar çevreden ve babasıyla olan anlaşmazlığından bunalıp Roma'ya kaçan genç adam, orada istediği şeyi yapmaya, roman yazmaya olanak bulur. Büyük güçlüklerle katlanarak yazdığı romanı yayımlanır ama istediği başarıyı getirmez. Romancılık serüveni sırasında girdiği çevrelerde tanıştığı kendinden yaşça büyük bir kadınla yaşadığı aşk da sonunda hayal kırıklıklarına bir yenisini ekler. Roma'da tanıştığı sıra dışı bir gençle olan arkadaşlığı, Walter'in büyük kentteki günlerine yeni bir boyut ekler. Bu arkadaşıyla yaşam ve ölüm hakkında uzun uzun tartışır. Günler geçtikçe sığındığı büyük kent bütün ikiyüzlülüğü, yalanları, çıkar ilişkileriyle çirkinliğini sergilemeye başlar. Susanna Tamaro bu romanında da günümüzde değişen değerleri, aşkı, arkadaşlığı, yaşamı ve ölümü, hayal kırıklıklarını şiirsel ve yalın anlatımıyla gözler önüne seriyor.

#özgürlük #hayaller #azim #kentvekırsal #aşk #arkadaşlık #yaşamveölüm #yolculuk

ISBN 978-975-07-5131-8

9 789750 751318

 can

canyayinlari.com | f | s | t canyayinlari

roman